

LIFE Project Number

LIFE+ 07 NAT/EE/000120

Progress Report

Covering the project activities from 01.02.2009 to 31.12.2011

Reporting Date

31.01.2012

LIFE+ PROJECT NAME

“Saving life in meanders and oxbow lakes of Emajõgi River on Alam-Pedja NATURA 2000 area“

Acronym

HAPPYFISH

Data Project

Project location	ESTONIA
Project start date:	01.02.2009
Project end date:	30.11.2012
Total budget	€ 1 157 546
EC contribution:	€ 573 615
(%) of eligible costs	49,55%

Data Beneficiary

Name Beneficiary	Eesti Loodushoiu Keskus / Wildlife Estonia (NGO)
Contact person	Mr Mart Thalfeldt
Postal address	Veski 4, 51005 Tartu, ESTONIA
Telephone	+372 7 422 767, +372 50 62369
Fax:	+372 7 422 767
E-mail	info@loodushoid.ee
Project Website	www.loodushoid.ee/happyfish

Sisukord / Table of contents

1 Summary of the activities for the period 01.02.2009-31.12.2011	4
2 Sissejuhatus.....	8
2.1 Üldine olukord	8
2.2 Hinnang projekti eesmärkide ja tööplaani teostatavusele	8
2.3 Esinenud probleemid	8
3 Administratiivne osa	8
3.1 Projekti juhtimise kirjeldus	8
3.2 Projekti organisatsioon (detsember 2011)	8
3.3 Koostöölepingute staatus ja oluline sisu	9
3.4 Esitatud aruanded.....	9
4 Tehniline osa.....	10
4.1 Tegevused	10
4.2 Tegevused järgmise raportini.....	14
4.3 Projekti mõjud:.....	16
4.4 Väljaspool LIFE:.....	17
5 Finantsosa	18
5.1 Projekti eelarve täitmine	18
6 Lisad / Annexes.....	19
Lisa 1 Taimestiku inventuuri aruanne.....	19
Lisa 2 Juhendmaterjal Natura 2000 jõeliste elupaikade seireks Alam-Pedja looduskaitsealal.....	19
Lisa 3 Vanajõgede suudmete süvendamine- kaardid, joonised, fotod.....	19
Lisa 4 Koelmute taastamine- kaardid, footod	19
Lisa 5 Tõugja taasasustamine- aktid, fotod.....	19

1 Summary of the activities for the period 01.02.2009-31.12.2011

The current progress report gives an overview of the activities of the HAPPYFISH project conducted from February 2009 to January 2012 by the project executor Wildlife Estonia and project partners.

The project has progressed according to plan. No revisions have been adopted in terms of the project objectives. No obstacles that could postpone the deadlines or bring about substantial changes have occurred during the first 35 months of activities.

The year 2011 has been very successful- the progress of the conservation and other actions has been significant and the project goals are reached or achievable according to the workplan. What is very important- the Happyfish project was awarded with the Estonian environmental award prize of 2011. The information about that great success was widely distributed, also to the LIFE communication team.

Representatives of the external monitoring team have 4 times visited the project and expressed their positive impressions about the project performance. In their evaluations they have emphasized the need to pay more attention on the activities promoting the project on international level.

Seven meetings have been held by the project's steering committee. The activities of the project so far have been evaluated as successful.

Nature conservation actions are making good progress.

1) Action C1- rehabilitation of the oxbow lakes is completed. The connections of ten oxbow lakes with the main river have been re-opened bringing positive effect on the river section of 14700 meters long and of 50,2 hectares of water surface. The total length of the sediments removal is 779 m.

2) Action C2-restoration of the spawning grounds is completed. 52,2 hectares of spawning grounds have been managed, of which 0,97 hectares in cooperation with the Estonian Fund for Nature and 51,23 by subcontractors. Re-opening of the meanders and management of the floodplains has made fishes possible to use at least 17 sites as spawning grounds.

As the monitoring of the spawning areas is indicating the great value of the meadow of the Soova (Teilma) brook, we want additionally remove the bushes from about 3 hectares there. The bushes are overgrown (manual work is very labor-consuming) and the possibility to remove the bushes using heavy machinery is depending of the weather conditions during the winter season.

3) Action C3- reintroduction of asp has been successful. About 40 000 one summer old youngs were reintroduced into Emajõgi River in 2011. Thousands of young asps are in wintering ponds of the Haaslava fishfarm. Incubation and reintroduction will be continued in 2012.

A cooperation network involving professional fishermen from the Emajõgi River area was established to obtain broodstock. The fishes for incubation were caught from the Emajõgi River at the Alam-Pedja Natura 2000 area. There were involved 4 professional fishermen from that area. Asps for the migration studies will be caught in the whole Emajõgi River in a cooperation with about 10 fishermen.

Preparations for bio-telemetric surveys on migration and habitats of asp have been done, including consultations and work-shops with Finn Okland, an internationally acknowledged expert on telemetry. Tagging and surveys started in September, 2011. 23 adult asps are tagged with the acoustic tags by the end of 2011. Collecting the data using automatic receivers and manual tracking is going well. The information received is very valuable and the work will continue in 2012 and 2013.

Data on fish fauna of oxbow lakes and various river characteristics have been gathered during fieldwork. Collected data provides good basis for elaboration of guidelines for the monitoring of protected species and composing publicity materials. Report about preliminary outcomes and the report of the year 2011 are available at the project's website and at the Environmental Registry run by the Environmental Information Center. The draft of guidelines can be accessed at the project's website.

The first version of the booklet (500 pcs in Estonian and 500 pcs in English) providing overview of the project to the public has been drafted. As the estonian copies are and english version will be soon finished, the updated version will be published in 2012.

As to the public dissemination activities, the first three study camps were organized by the associated beneficiary, the Nature Conservation Association *Kotkas*. First one in July 27–29, 2010, two camps in 2011 on July 28-30 and August 2-4. Altogether about 100 children 12–18 years of age took part in the camps. Children were taught wildlife of Emajõgi River and oxbow lakes, as well as nature conservation issues and values of Natura areas by experts. Children were also engaged in practical activities associated with the riverine wildlife. One study camp will be organized in 2012.

In 2011 one meeting with media representatives have been held. Seven articles in national and county-level newspapers and magazines have been published. Episodes of the project's activities were produced for the Estonian National Broadcasting program *Osoon* 2 times. For the news of Estonian TV two times, commercial broadcasting TV3 and kanal2 once. In the various radio programs 2 interviews were made. The project has received a great deal of positive feedback from media, local municipalities and public servants, as well as from local people, fishermen and other people.

Nine information days providing locals and nature conservation and environmental experts with project data have been held. Information about the project was presented at the Estonian LIFE+ 2011 information session.

Experiences in floodplain meadows management were exchanged at the meetings with the team working on the elaboration of national management plan for valuable grassland communities and floodplain meadows. The management plan was approved in september, 2011.

In cooperation with the Estonian Fund for Nature international events of voluntary conservation work for international promotion of the project and experience exchange were carried out in 2010 and 2011. These events comprised clean-up activities on floodplain meadows.

On the international level the project gathered attention at the “Houting” (LIFE05NAT/DK/000153) conference in Denmark, where Meelis Tambets made an oral presentation. Visiting one international conference in 2012 is expected.

The LIFE program’s 20th anniversary will be celebrated with seminar in May, 2012 .

The project’s website at www.loodushoid.ee/happyfish is constantly being updated.

Table 1 presents the budget fulfilment of the project as of 31 December 2011. Total budget has been fulfilled by 81,9% up till now, while on the time-scale, 76% of the project’s duration has passed comparatively. The contribution of LIFE+ Program so far has been 401 530,5 €. The total costs of the project by 31.12.2011 compared to the LIFE+ contribution are 237,6%.

Project costs comply with those foreseen in the project application.

The fulfilment of the budget under category Other costs is low because big part of the work (audit, seminars, Layman’s report) will be done in 2012. In categories Durable goods and Consumables the significant purchases are done and the budget will stay between accepted limits.

Table 1: Budget fulfilment (31.12.2011)

Budget breakdown categories	Total cost in €	Costs incurred from the start date to 31.12.2011 in €	% of total costs
1. Personnel	567 543	428 291	75,5
2. Travel and subsistence	73 103	51 463	70,4
3. External assistance	294 692	279 981	95
4. Durable goods	101 975	104 808	102,8
Equipment	101 975	104 808	102,8
6. Consumables	43 700	46 587	106,6
7. Other Costs	52 250	14 840	28,4
8. Overheads	24 283	22 459	92,5
TOTAL	1 157 546	948 429	81,9

DELIVERABLE PRODUCTS OF THE PROJECT

Name of the Deliverable	Code of the action	Deadline	Status 31.12.2011
Detailed action plan with relevant timetable elaborated.	A.1	10.03.2009	Updated
Monitoring guidelines developed and proposed requirements are available for the National Monitoring Program.	A.3	31.12.2010	Updated draft available at home page, delivered to the national register
Booklets finally composed and published: in total 500 in Estonian and 200 in English language.	D.2	30.10.2012	First layout designed and distribution finished, preparing for the next edition
First posters for 4 yearly campaigns for return of fish tags have been composed.	D.4	30.09.2009	Designed and distributed to the relevant targets
Layman's report produced and published in Estonian and in English.	D.6	30.11.2012	Coming
Financial audit carried out	E.4	30.01.2013	Auditor nominated
Production of After-LIFE Conservation Plan	E.5	30.11.2012	Coming

MILESTONES OF THE PROJECT

Name of the Milestone	Code of the action	Deadline	Status 31.12.2011
Steering committee is formed, working principles of the committee are set and meeting schedule is set and first kick-off meeting is held.	A.2	31.03.2009	Formed, 7 meetings organised
Detailed design for 10 rehabilitated connections of meanders ready	C.1	31.11.2009	Completed
10 rehabilitated connections of meanders (oxbow lakes) with the River Emajõgi in Alam-Pedja Natura 2000 area.	C.1	30.09.2011	Re-opened 10 meanders, completed
Detailed design for restoration of 17 spawning sites	C.2	31.11.2009	Completed
17 spawning sites restored in Alam-Pedja Natura 2000 area.	C.2	30.09.2012	Restored 10,4 ha, 7 sites
50 000 one summer old youngs reintroduced into River Emajõgi completed	C.3	31.10.2012	Reintroduced 40 000 pcs
Project web-page available to public	D.1	30.06.2009	Completed, updated
First study camp carried out	D.3	31.08.2010	Completed
First yearly campaign held for return of fish tags.	D.4	01.10.2009	Completed
First project-related article published.	D.5	31.11.2009	Completed
First annual monitoring carried out	E.3	30.11.2009	Completed

2 Sissejuhatus

2.1 Üldine olukord

Projekt Happyfish on edenenud plaanipäraselt. Projekti vajalikkus ja eesmärgid ei ole muutunud. Käesolevas staadiumis vajaliku personaliga on lepingud sõlmitud. Projekti juhtkomitee on regulaarselt hinnanud projekti arengut, kokku on toimunud 7 töökoosolekut. Kinnitatud tööplaanis muudatusi ei ole ja töö kulgeb vastavalt plaanile. Enamus tööks vajalikust varustusest on soetatud ja spetsifikatsioonid koostatud. Põhitegevuste elluviimine on olnud edukas ja toimunud plaanipäraselt. Avalikkuse teavitamine on olnud aktiivne. Projekti tutvustav interneti koduleht on loodud ja pidevalt kaasajastatud. Projektiala tähistamiseks on paigaldatud stend käidavasse kohta projektiala keskkusse Palupõhja külas. Projekti on korduvalt tutvustatud meedias, sh üleriigilise levikuga ajalehtedes, raadios ja televisioonis. Eesti Loodushoiu Keskus sai projekti Happyfish elluviimise eest Eesti 2011. aasta keskkonnateo auhinna.

2.2 Hinnang projekti eesmärkide ja tööplaani teostatavusele

Projekti eesmärkides muudatusi ei ole ja projekt on teostatav. Projekti tööplaani on koostatud arvestades võimalikke riske, et saavutada kokkulepitud tulemused tähtaegselt.

2.3 Esinenud probleemid

Ettevalmistused 2011. a tööde läbiviimiseks olid põhjalikud, mistõttu teostati planeeritud tööd tähtaegselt ja kvaliteetselt ning probleeme ei esinenud.

3 Administratiivne osa

3.1 Projekti juhtimise kirjeldus

Projekti juhtimiseks vajalik meeskond on moodustatud. Projekti juhtimise võtmeisikuteks on juhtkomitee, projektijuht, looduskaitse vanemeksperdid ja projektijuhi abi. Juhtkomitee koosseisus muudatusi ei ole.

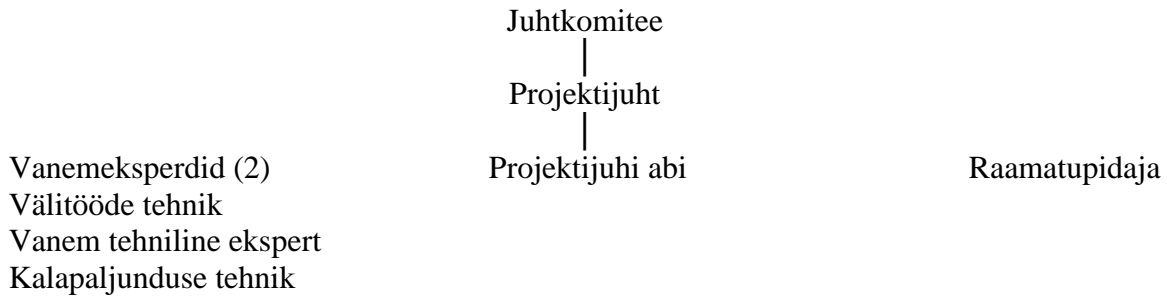
Projekti juhtimine on olnud edukas. Projekti finantseerimine on tagatud. Kaasfinantseerijaga on korraldatud 18 kohtumist, mille tulemusena on sõlmitud täpsustatud finantseerimislepingud ja õigeaegselt toimunud finantstehingud. Koostööpartneritega on koostöölepingud sõlmitud ja tööplaanid kooskõlastatud.

Seotud abisaajatega on toimunud 35 kohtumist. Seotud abisaajad on oma kohustused täitnud ja vastava aruandluse esitanud.

Välise seirerühma esindajate projekti ülevaatused on toimunud 26.05.2009, 29.04.2010 (Tiina Peil), 10.11.2010 (Luule Sinnisov) ja 07.12.2011 (Kaia Treier). Hinnangud projekti edenemisele on olud positiivsed. Tähelepanu on juhitud vajadusele tutvustada projekti ka rahvusvahelisel tasandil. Euroopa Komisjoni LIFE esindajate külaskäik on planeeritud 2012. aasta 25. või 26. nädalale.

3.2 Projekti organisatsioon (detsember 2011)

Projekti juhtimise võtmeisikuteks on juhtkomitee, projektijuht, looduskaitse vanemeksperdid, projektijuhi abi, raamatupidaja, välitööde tehnik ning vanem tehniline ekspert:

Projektijuht vastutab projekti eesmärkide saavutamise ning tegevuste elluviimise eest. Vanemeksperdid vastutavad nii looduskaitseliste kui ka ihtüoloogiliste tegevuste korraldamise eest. Projektijuhi abi tagab projektijuhi assisteerimise, lisaks kodulehe sisu haldamise, kalamärgiste tagastamise kampaania läbiviimise, trükiste valmistamise ja lihtsamate GIS-põhise andmebaasiga seotud ülesannete täitmise. Raamatupidaja tegeleb projekti raamatupidamisega. Vanem tehniline ekspert täidab järelvalveinseneri ülesandeid. Tööülesannete täitmisel probleeme ilmnenud ei ole, tööd on korraldatud hästi, planeeritud tööd on teostatud. Välitööde tehnik abistab vanemeksperthe tõugja paljundamise ja asustamise ning andmete kogumise väli- ja kameraaltööde läbiviimisel ning andmete analüüsil. Kalapaljunduse tehnik on taganud tõugja taasasustamise tegevuste läbiviimise. Tööd on teostatud edukalt ja probleeme esinenud ei ole.

3.3 Koostöölepingute staatus ja oluline sisu

Seotud abisaajatega sõlmitud lepingute täitmine toimub plaanipäraselt.

Looduskaitseühing Kotkas on läbi viinud kolm 3-päevast õppelaagrit loodushuvilistele noortele. Laagrid toimusid 27.-29.07.2010, 28.-30.07.2011 ja 02.-04.08.2011. Ühtekokku ligi 100 loodushuvilist last on saanud teadmisi Natura elupaikadest ja liikidest ning osalenud looduskaitseliste tegevuste läbiviimisel.

2012. aastal on plaanis korraldada üks laager.

Keskkonnaministeeriumi Keskkonnateabe Keskuse (endine Info- ja Tehnokeskus) ülesanne on projekti käigus kogutud andmete ja juhendmaterjalide esitamine riiklikus keskkonnaregistris.

Looduskaitseliste tegevuste elluviimiseks vajalikud koostöölepingud on kas täidetud või täitmisel. Tegevuste C1 ja C2 eesmärgid on saavutatud ja koostöölepingud lõppenud. Koelmu- ja ladestusalade taimestiku inventuur on tehtud, aruanne on kättesaadav ühingu kodulehel ja KTK andmebaasides. (Lisa 1) Projekti mõjude mitte-utilitaarsete väärtuste analüüs teostatakse 2012. aastal.

Tõugja (*Aspius aspius*) inkubeerimiseks ja Emajõkke asustamiseks on sõlmitud koostöölepe Haaslava kalamajandiga. (tegevus C3). Kokku on asustatud Emajõkke ligikaudu 40 000 samasuvist noorkala. Mõni tuhat kala on talvitumistiikides. 2012. aastal tõugja inkubeerimine ja asustamine jätkub. Koostöö kaluritega on olnud viljakas.

3.4 Esitatud aruanded

Projekti algusest on esitatud algetapi aruanne 24.07.2009 ja vahearuanne 31.01.2010. Aruanded on elektrooniliselt saadaval kodulehel.

4 Tehniline osa

4.1 Tegevused

4.1.1 Tegevus A1: Detailse tööplaani ja ajakava koostamine.

Tööplaan koos ajakavaga on koostatud ja kinnitatud juhtkomitee poolt esimesel töökoosolekul 31.03.2009 (esitatud algetapi aruandega). Tööplaani täitmine on toodud graafikus 1.

	Short name of action		2009	2010	2011	2012
	Progress reports	Proposed	■		■	■
		Actual	■		■	■
A1	Elaboration of detailed project action plan and timetable	Proposed	■			
		Actual	■	■	■	
A2	Formation of project steering committee	Proposed	■			
		Actual	■			
A3	Development of guidelines for monitoring the Natura 2000 riverine habitats and fish species	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
C.1	Rehabilitation the connections of meanders (oxbow lakes) with the river	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
C.2	Restoration of spawning grounds	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
C.3	Reintroduction of <i>Aspius aspius</i>	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.1	Project website	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.2	Issuing of booklets related to the targeted riverine Natura 2000 habitats and fish species	Proposed			■	
		Actual	■	■	■	
D.3	Study camps focussing on Natura 2000 values of Estonian rivers	Proposed		■	■	■
		Actual		■	■	■
D.4	Campaign for return of fish tags	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.5	Introduction of Habitats Directive Annex II fish species and their habitats in media (radio, TV, papers), seminars and international conferences	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.6	Composing a layman's report	Proposed				
		Actual				
E.1	Project management	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
E.2	Project steering committee	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
E.3	Monitoring of the project results	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
E.4	Project audit	Proposed			■	
		Actual			■	
E.5	After-LIFE Conservation Plan	Proposed				
		Actual				

Graafik 1. HAPPYFISH tööplaani täitmine detsember 2011. a.

4.1.2 Tegevus A3 : Juhendite koostamine Natura 2000 liikide ja elupaikade seire korraldamiseks.

2010. aastal koostatud esialgset juhendit on täiendatud Veepoliitika raamdirektiivist lähtuvate eesti rakendusdokumentide (Veemajanduskavad, Keskkonnaministri määrused) nõuetest lähtuvate elustiku ja elupaikade seire tingimustega. Lisatud on ka majanduslikud arvestused ja eeldatavate kulude kalkulatsioonid.. Täiendatud juhend (lisa 2) on esitatud Keskkonnateabe Keskusele. Juhend on elektrooniliselt saadaval kodulehel ja keskkonnaregistris.

http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/aruanded/13123_Alam-Pedja_vanajogedeseire_juhend.pdf

4.1.3 Tegevus C1: Setete eemaldamine vanajõgede ja Emajõe ühenduskohtadest.

Tööd lõpetati plaanipäraselt 30.09.2011. Projekti käigus eemaldati setted 10 vanajõe ja Emajõe ühenduskohtadest. Setted eemaldati vanajõgede suudmetest kokku 779 m ulatuses, millega taasavati vanajõgesid kogupikkuses 14700 m veepeegli pindalaga 50,2 ha. Tööde teostamiseks kasutati nii maismaa- kui ka ujvtehnikat ja tööde kvaliteet on väga hea.

Tehtud tööde kaardid, teostusjoonised ja fotod on toodud lisa 3.

4.1.4 Tegevus C2: Kalade kudealade taastamine.

Tegevus on toimunud plaanipäraselt ja projekti eesmärgid on saavutatud. 2010. ja 2011.a hooldati kudealaid Alam-Pedja looduskaitsealal kokku 52,2 ha. Eestimaa Looduse Fondi poolt korraldatud rahvusvaheliste talgute käigus korrastati potentsiaalseid koelmuid 0,97 ha Palupõhja küla lähistel Kupu ja Samblasaare vanajõe kaldal ja alltöövõtjate OÜ Melior-M, Sangla Turvas OÜ ja Vike SM poolt 51,23 ha. asula lähistel Soova oja luhal. Tegevuse C1 käigus eemaldati võsa avatud vanajõgede kallastelt kokku 0,9 ha. Vanajõgede suudmete avamisega ja luhtade hooldamisega on tagatud vähemalt 20 potentsiaalse koelmuala kasutamine. Lisas 4 on toodud hooldatud alade kaardid ja aerofotod. Valminud on süvendustööde ladestus- ja koelmualade taimestiku inventuuri aruanne (Lisa 1). Aruanne on kodulehel ja KTK andmebaasides http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/aruanded/13024_Taimestiku_uuringudLIFE_vana_jogedel.pdf

Projekti käigus saadud luhtade hoolduse kogemust jagati poollooduslike niidukoosluste hoolduskava koostavale töörühmale 2010. a. Riiklik kava on kinnitatud Keskkonnaameti poolt 2011. aasta septembris ja sisaldab ka luhtade hoolduskava. Perioodi 2014-2020 tegevuste planeerimine Keskkonnametis käib ja osalemine vastavatel töökosolekutel on plaanis (esimene koosolek toimub 30.01.2012)

4.1.5 Tegevus C3: Aspius aspius (tõugjas) taasasustamine.

Projekti käigus püütakse projekti alalt suguküpsid kalu ning inkubeeritakse ja kasvatatakse kalamajandi tingimustes maimud kuni 1 aasta vanuseks. Kokku taasasustatakse projekti alale vähemalt 50 000 tõugja (*Aspius aspius*) maimu. Tähtaeg on 31.10.2012. Tegevus on kulgenud edukalt.2011. aastal inkubeeriti Haaslava Kalamajandis rohkem kui 60 000 tõugjat, milledest sügisel asustati Emajõkke umbes 40 000 isendit ja osa jäeti tiikidesse talvituma. 2012. aastal jätkatakse inkubeerimise ja asustamisega.

Alustati ka tõugja rännete telemeetriliste uuringutega, milleks 2011. aastal märgistati 23 täiskasvanud isendit, kellede liikumisi seiratakse automaatsete ja manuaalsete salvestusjaamadega.

Projekti edukaks täitmiseks vajaliku arvu täiskasvanud isendite saamiseks on loodud suhted ja alustatud koostööd Emajõe süsteemis tegutsevate professionaalsete kaluritega. Hea koostöö toimub üle 10 kaluriga. Kalamärgiste tagastamise kampaania käigus on informatsioon edasi antud ka harrastuskalastajatele ja tõugja taasasustamise teemal on valminud Eesti televisiooni loodussate Osoon lõik ning lõigud ka TV3 ja ETV päevauudistes.

Lisas 5 on toodud tõugja asustamise aktid ja tõugja asustamist illustreerivad materjalid.

4.1.6 Tegevus D1: Projekti koduleht.

Projekti koduleht on loodud ja kättesaadav aadressil www.loodushoid.ee/happyfish. Toimub pidev kodulehe uuendamine.

4.1.7 Tegevus D2: Projekti Natura 2000 liike ja elupaiku tutvustava bukleti loomine.

Tegevus toimub plaanipäraselt. Esimene variant bukletist anti trükisena välja 2011. a (eesti ja inglise keeles kumbagi 500 eksemplari). Trükist on levitatud Palupõhja Looduskoolis, kohalikes keskkonna- ja koolitusasutustes ning erinevatel meie poolt korraldatud üritustel. Eesti keelsed eksemplarid on otsas ja inglise keelne kohe lõppemas. Seetõttu antakse 2012. aastal välja täiendatud kordustrukk eesti keeles.

4.1.8 Tegevus D3: Natura 2000 jõeliste elupaikade väärtusi tutvustavate õppelaagrite korraldamine.

Projekti partner Loodukaitseühing Kotkas on korraldanud vastavalt tööplaanile ja lepingule kolm kolmepäevast õppelaagrit. Laagrid toimusid 27.-29.07.2010, 28.-30.07.2011 ja 02.-04.08.2011 ning on väga õnnestunud. Laagris on osalenud ligi 100 last vanuses 13-18. Kolme päeva jooksul tutvuti Emajõe ja vanajõgede loodusega, kuulati ekspertide ettekandeid looduskaitsest ja Natura väärtustest ning saadi ka ise proovida mitmeid jõeeluga seotud praktilisi tegevusi.

4.1.9 Tegevus D4: Kalamärgiste tagastamise kampaania läbiviimine.

2011. a teavitati kalastajaid välitööde käigus toimunud kohtumistel, televisiooni ja ajakirja "Kalastusinfo" ning kodulehe kaudu. 2012. aastal jätkatakse kalastushuviliste informeerimist erinevate meedia- ning suhtluskanalite kaudu.

4.1.10 Tegevus D5: Kaitsealuste liikide ja elupaikade tutvustamine meedias, seminaridel ja rahvusvahelistel konverentsidel.

Lisaks 2009. ja 2010. aastal tehtule on 2011. aastal ilmunud 7 artiklit ajalehtedes/ajakirjades, projekti on ETV saates Osoon tutvustatud 2 korda ja ETV, TV3 ning kanal2 päevauudistes 3 korda, lisaks erinevates raadiokanalites (Kuku radio, Vikerraadio) 3 intervjuud. Aasta olulisemate keskkonnaliste ettevõtmiste konkursil tunnustati projekti Aasta keskkonnateo aunimetusega, mis sai laialdase meediakajastuse osaliseks. Projekti tutvustati 3 kohalikul seminaril ja rahvusvahelisel jõgede taastamise temaatilisel konverentsil Taanis (kuna vastavasisulist üritust Portugalis 2011. a ei toimunud), kus Meelis Tambets esitas suulise ettekande.

4.1.11 Tegevus E1: Projekti juhtimine.

Projekti meeskond on komplekteeritud vastutavate töötajatega. Moodustatud on projekti juhtkomitee. Koostatud ja kinnitatud on projekti tööplaan.

4.1.12 Tegevus E2: Projekti juhtkomitee.

Juhtkomitee kokkusaamised on toimunud plaanipäraselt. Kokku on toimunud seitse töökoosolekut, neist 2011. a kolm- 21.06., 16.09. ja 16.12.. Juhtkomitee on hinnanud projekti arengut heaks.

4.1.13 Tegevus E3 : Projekti tulemuste seire.

Projekti seire toimub kahel tasandil :

- otseselt kaitsekorralduslik. Tegevuste tulemusena koostatakse Alam-Pedja Natura 2000 jõeliste elupaikade ja Emajõe vanajõgede kaitsealuste kalaliikide seire juhend. Aruanne 2011. aasta seire tulemustega on toodud lisas 6. Aruanne on avalikkusele kättesaadav ka KTK kodulehel

http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/aruanded/13025_Vanajogedekalastiku_aruanne_LIFE_2011.pdf

- projekti eesmärkide saavutamise ja projekti edukuse seire. Projekti elluviimise seire toimub projekti juhkonna ja juhtkomitee tasandil. Tulemuste mõõtmiseks kasutatakse indikaatoreid, mis esitati koos algetapi aruandega. Projekti tegevuste jätkuvat positiivset mõju näitab seire aruanne.

4.1.14 Tegevus E4 : Projekti auditeerimine

Projekti auditi viib läbi PKF Estonia OÜ (www.pkf.ee).

PKF Estonia OÜ

Pärnu mnt 141

phone: +372 66 30 825

fax: +372 66 30 826

e-mail: pkf@pkf.ee

Partners:

Rein Ruusalu

Email: rein.ruusalu@pkf.ee

Phone +372 66 71 706

Fax +372 66 71 704

Malle Rannik

Email: malle.rannik@pkf.ee

Phone +372 66 71 705

Fax +372 66 71 704

4.2 Tegevused järgmise raportini

Järgmise raporti tähtaeg on 30.11.2012. Selleks ajaks läbi viidud tegevused on kirjeldatud alljärgnevalt ning esitatud graafikus 2.

	Short name of action		2009	2010	2011	2012
	Progress reports	Proposed	■		■	■
		Actual	■		■	■
A1	Elaboration of detailed project action plan and timetable	Proposed	■			
		Actual	■	■	■	■
A2	Formation of project steering committee	Proposed	■			
		Actual	■			
A3	Development of guidelines for monitoring the Natura 2000 riverine habitats and fish species	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
C.1	Rehabilitation the connections of meanders (oxbow lakes) with the river	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
C.2	Restoration of spawning grounds	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
C.3	Reintroduction of <i>Aspius aspius</i>	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.1	Project website	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.2	Issuing of booklets related to the targeted riverine Natura 2000 habitats and fish species	Proposed			■	■
		Actual	■	■	■	■
D.3	Study camps focussing on Natura 2000 values of Estonian rivers	Proposed		■	■	■
		Actual		■	■	■
D.4	Campaign for return of fish tags	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.5	Introduction of Habitats Directive Annex II fish species and their habitats in media (radio, TV, papers), seminars and international conferences	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
D.6	Composing a layman´s report	Proposed				■
		Actual				■
E.1	Project management	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
E.2	Project steering committee	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
E.3	Monitoring of the project results	Proposed	■	■	■	■
		Actual	■	■	■	■
E.4	Project audit	Proposed		■		■
		Actual		■		■
E.5	After-LIFE Conservation Plan	Proposed				■
		Actual				■

Graafik 2. HAPPYFISH tööplaani eeldatav täitmine 30.11.2012

4.2.1 Tegevus A3 : Juhendite koostamine Natura 2000 liikide ja elupaikade seire korraldamiseks.

Juhendi täiendatakse vastavalt kogunenud informatsioonile. Täiendatud juhend on kättesaadav kodulehel ja Keskkonnateabe Keskuse hallatavas keskkonnaregistris. Jätkub andmete kogumine ja töötlemine.

4.2.2 Tegevus C1 : Setete eemaldamine vanajõgede ja Emajõe ühenduskohtadest.

Teostatakse tegevuse järelkontrolli.

4.2.3 Tegevus C2: Kalade kudealade taastamine.

Kuigi projekti eesmärgid on saavutatud, peame vajalikuks taastada koelmuid Soova (Teilma) oja luhal. Antud ala on olnud väärtuslik kalade kudeala, kuid aastatepikkuse majandus- ja hooldustegevuse puudumise tõttu on luht ca 3 ha ulatuses tugevalt võsastunud. Võsa on sedavõrd suureks kasvanud, et kergema hooldustehnika (jäätmaaniidukid) abil ei ole võimalik võsa purustada ja eemaldada. Samuti on sellise võsa koristamine käsitsi väga tööjõu- ja -ajamahukas, mistõttu raskema tehnika kasutamine oleks majanduslikult parim variant. See aga omakorda eeldab soodsaid ilmastikuolusid, ehk külma talve ja madalad veeseisu.

Teostatakse projektiga kaasnevate mitte-utilitaarsete väärtuste analüüsi.

4.2.4 Tegevus C3: *Aspius aspius* (tõugjas) taastasustamine.

Asustatakse 10 000 kalamajandis inkubeeritud tõugjat. Tõugja rännete ja elupaikade uuringuid telemeetria abil toimuvad pidevalt, 2012. a. kevadisel ja sügisel perioodil jätkub ka märgistamine .

4.2.5 Tegevus D1: Projekti koduleht.

Projekti koduleht on uuendatud.

4.2.6 Tegevus D2: Natura 2000 liike ja elupaiku tutvustava bukleti loomine.

Materjali kogumine ja täiendamine jätkub. Antakse välja kordustrukk.

4.2.7 Tegevus D3: Natura 2000 jõeliste elupaikade väärtusi tutvustavate õppelaagrite korraldamine.

Korraldatakse üks 3-päevane õppelaager. Toimumise koht Palupõhja Looduskool. Läbiviija on koostööpartner ja seotud abisaaja Looduskaitseühing Kotkas.

4.2.8 Tegevus D4: Kalamärgiste tagastamise kampaania läbiviimine.

2012. a. viiakse läbi infoseminar spetsialistidele ja kalastajatele. Teavitust toimub trükiste ja erinevate media- ning suhtluskanalite kaudu.

4.2.9 Tegevus D5: Kaitsealuste liikide ja elupaikade tutvustamine meedias, seminaridel ja rahvusvahelistel konverentsidel.

Projekti aktiivne tutvustamine jätkub. Plaanis on korraldada 2 kohalikku seminari (neist üks seotud LIFE 20 ürituste tähistamisega) ja osaleda vähemalt ühel rahvusvahelisel üritusel.

4.2.10 Tegevus D6: Igamehe aruande koostamine

Koostatakse Igamehe aruanne

4.2.11 Tegevus E1: Projekti juhtimine.

Projekti meeskond fikseerib pidevalt projekti hetkeseisu ja vastavust tööplaanile. Edastatakse vastavat informatsiooni juhtkomiteele, välise seirerühma esindajatele ja LIFE organisatsioonile.

4.2.12 Tegevus E2: Projekti juhtkomitee.

2012.a. toimub 2 komitee koosolekut. Üks projekti alal hindamaks elluviidud tegevusi ja teine mujal projekti edukaks juhtimiseks olulises kohas.

4.2.13 Tegevus E3 : Projekti tulemuste seire.

Vastavalt uute andmete saamisele täiendatakse vastavat andmebaasi. Seiretulemused on tehtud kättesaadavaks Keskkonnateabe Keskuse poolt hallatavas Keskkonnaregistris. Analüüsitud on projekti eesmärkide täitmist.

4.2.14 Tegevus E4: Projekti audit.

Alustatud on koostööd projekti auditeeriva ettevõttega PKF Estonia OÜ.

4.2.15 Tegevus E5: LIFE-järgse tegevuskava koostamine

LIFE-järgne tegevuskava on koostatud.

4.3 Projekti mõjud:

Projekti esimese 35 töökuuga on saavutatud:

4.3.1 Otsesed mõjud:

1) Avatud kümme vanajõge kogupikkusega 14700 m ja veepinnaga 50,2 ha, millega on parandatud kalade võimalusi rändeks ja looduslikele oludele vastavalt sobilike elupaikade leidmiseks.

Süvendatud vanajõgedel tehtud võrgupüükide pikemad andmerekad näitasid kalastiku liigirikkuse ja saagikuse suurenemist. 2010. aastal süvendustööde järgselt kohati mitmekordistunud näitajad on jäänud kõrgele tasemele edaspidigi, seda nii suhtelisel kui absoluutsel skaalal. Kalad on rohkemal määral hakanud süvendatud vanajõgesid elupaigana kasutama ja seega on vanajõgede väärtus kalade elukeskkonnana suurenenud. Süvendatud suudmetega vanajõgedes on suurenenud kaitsealuse liigi tõugja tabamise määr, seda nii 2010. kui 2011. aasta süvendustööde järgselt. Üldisemalt oli 2011. aastal süvendatud vanajõgede puhul võimalik vaadelda vaid lühiajalisi muutusi. Varasemal aastal nähtud hüppelisi muutusi sellel aastal ei esinenud, trendid süvendatud vanajõgede kalastikus sarnanesid üldiselt võrdlusvanajõgede omadega.

2) Hooldatud 52,2 ha luhta ja hinnanguliselt üle 20 koelmuala.

3) Kasvanud tõugja populatsioon Emajõe süsteemis.

4.3.2 Kaudsed mõjud:

- 1) Sisendanud kohalikesse elanikesse ja kalastajatesse optimismi kalavarude suurenemise ja jõe ökoloogilise seisundi paranemise osas.
- 2) Positiivselt mõjutanud kohalike omavalitsuste suhtumist looduskaitseprojektidesse looduskeskkonna paranemise, inimestele vaba aja sisustamise võimaluste kasvu ja ka tööhõive võimaldamise kaudu.
- 3) Omandatud ja edasi antud kogemus lamminiitide hoolduse alal.
- 4) Suurenenud ekspertide kompetents kaasaegse biotelemeetria alal.

4.4 Väljaspool LIFE:

- 1) LIFE projekti tegevustesse on kaasatud teiste looduskaitseorganisatsioonide tegevusi, näiteks rahvusvahelised talgud ökoloogilise keskkonna parandamiseks
- 2) Väärtuslike poolloduslike koosluste- niitude riikliku hoolduskava väljatöötamise käigus arvestati Happyfish kogemust. Riiklik luhtade hoolduskava kinnitati 2011. a septembris.
- 3) Veepoliitika raamdirektiivi täitmiseks loodud Vooluveekogude ökoloogilise seisundi parandamise programmi elluviimisel arvestatakse projekti kogemust kalade rändeteede avamise alal.

5 Finantsosa

5.1 Projekti eelarve täitmine

Projekti eelarve täitmine 31. detsembri 2011. a. seisuga on toodud tabelis 2

Budget breakdown categories	Total cost in €	Costs incurred from the start date to 31.12.2011 in €	% of total costs
1. Personnel	567 543	428 291	75,5
2. Travel and subsistence	73 103	51 463	70,4
3.External assistance	294 692	279 981	95
4. Durable goods	101 975	104 808	102,8
Equipment	101 975	104 808	102,8
6. Consumables	43 700	46 587	106,6
7. Other Costs	52 250	14 840	28,4
8. Overheads	24 283	22 459	92,5
TOTAL	1 157 546	948 429	81,9

Tabel 2: Projekti eelarve täitmine seisuga 31. detsember 2011

Kulud vastavad projekti taotlusele, koostöölepingule ja tööplaanile. Kategooria Muud kulud on võrdluses projekti ajalise kuluga alatäitmine, kuna osa olulisi tegevusi (audit, seminarid, Igamehe raport) toimub 2012 aastal. Kategooriates Põhivarad ja Tarvikud on peamised soetamised tehtud ja kokkuvõttes jääb eelarve ületamine lubatud piiridesse. Seega eelarve täitmisel probleeme ette näha ei ole.

6 Lisad / Annexes

Lisa 1 Taimestiku inventuuri aruanne / Floristic analyses

Lisa 2 Juhendmaterjal Natura 2000 jõeliste elupaikade seireks Alam-Pedja looduskaitsealal / Monitoring guidelines

Lisa 3 Vanajõgede suudmete süvendamine- kaardid, joonised, fotod / Rehabilitation of the connections of the oxbow lakes

Lisa 4 Koelmute taastamine- kaardid, footod / Restoration of the spawning areas

Lisa 5 Tõugja taasasustamine- aktid, fotod / Reintroduction of the *Aspius Aspius*

Lisa 6 Emajõe vanajõgede kalastiku 2011. a. seire aruanne / Monitoring of the project results